نشریه مطالعات آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش
سال اول، پیش شماره ۲، ویژه نامه آغاز سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱
حیطه روش‌ها و تکنیک‌های آموزشی

مقایسه دو روش تدریس کلاسی و تدریس کارگاهی دروس

مجتبی صادقی[1]، مراد اسماعیل زالی، لیلا غلامحسینی، ناهید محرابی

محل اجرای فرایند: دانشکده پیراپزشکی ارتش
نام دانشگاه: علوم پزشکی ارتش
گروه فرایندی: روش‌ها و تکنیک‌های آموزشی
تاریخ اجراء (مدت اجرای فرایند): این طرح از مهر ماه ۹۰ شروع گردیده و در طی ۵ ماه به پایان رسید.

مقدمه و بیان مسئله: (بیان اهمیت، ضرورت و کاربرد انجام فرایند بر اساس نیازسنجی‌های انجام شده):

«تدریس عبارت است از تعامل یا رفتار متقابل مدرس و شاگرد، بر اساس طراحی منظم و هدفدار مدرس، برای ایجاد تغییر در رفتار شاگرد. تدریس مفاهیم مختلف مانند نگرشها، گرایشها، باورها، عادتها و شیوه‌های رفتار و به طور کلی انواع تغییراتی را که می‌خواهیم در شاگردان ایجاد کنیم، دربرمی‌گیرد.» روش تدریس کارگاهی یکی از روش‌های موثر یاددهی و یادگیری است که در بیشتر موارد با روش سخنرانی، سمینار، کنفرانس و سمپوزیوم یکسان بکار برده می‌شود.

روش تدریس کارگاهی

مرحله ارایه درس کوتاه

این مرحله مبانی نظری مورد بحث توسط مدرس کارگاه تبیین و تحلیل می‌شود.

مرحله مشارکت

در این مرحله مجدداً فرگیران شرکت کننده در کارگاه که به گروههای ۲ الی ۳ نفره یا انفرادی تقسیم شده بودند, دور هم جمع می‌شوند, که به بحث و بررسی جمع بندی موضوعات تعیین شده می‌پردازد. بدیهی است که در اجرای کارگاه آموزشی باید از روش مهارت آموزی (ابتدا و انتهای فعالیت کاملاً مشخص شده است) سود جست. کاربست روش تدریس کارگاهی می‌تواند نتایج آموزش را تضمین کند. البته با رعایت نکات زیر:

۱- مدرس ابتدا اهداف و انتظاراتی که از فراگیران دارد, دقیقاً بیان و تحلیل می‌نماید و از طریق آزمون تشخیصی, رفتار ورودی آنها را می‌سنجد.

۲- مدرس مبانی نظری هر محور کلی را در سالن عمومی تبیین و تحلیل نموده و به رفع اشکالات فراگیران در ابعاد نظری می‌پردازد. البته بهتر است قبل از تشکیل کارگاه مبانی نظری را (به منظور تسلط دانشجویان) برای آنها توضیح داده شود.

۳- سپس مدرس فراگیران را به گروه‌های کوچک کاری تقسیم نموده و یک نفر به عنوان مسئول و گزارشگر انتخاب نماید.

۴- بهتر است محل تشکیل گروههای کاری جدا از یکدیگر باشد.

۵- در پایان هر کار عملی، کلیه فراگیران در سالن عمومی جمع شده و سپس مسئولین گروههای کاری به ترتیب گزارشی از نتایج مباحثات بر روی موضوعات مطروحه را ارائه و سپس نکات کلیدی مشخص و توصیه‌های کاربردی به

۱ـ مربی دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-24]

عمل می‌آورند.

۶- در پایان یعنی مرحله ارزشیابی و بازخورد کارگاه، مدرس به اجرای آزمون پس خروجی پرداخته و آن را با آزمون پیش ورودی مقایسه می‌نماید و نگرش دانشجویان را نسبت به کارگاه (البته بدون ذکر نام) دریافت می‌کند.

هدف و اهداف اختصاصی

هدف اصلی

مقایسه نتایج حاصل از دو روش تدریس کلاسی و کارگاهی در درس روش تحقیق

اهداف اختصاصی

۱- مقایسه نمرات آزمون کتبی در دو گروه

۲- مقایسه نمرات آزمون عملی در دو گروه

۳- بررسی دیدگاه دو گروه نسبت به دو روش تدریس

روش اجراء

جهت آزمون این فرایند دانشجویان رشته علوم آزمایشگاهی که بیشترین تعداد دانشجو (۲۶ نفر) را دارند درنظر گرفته شد. دانشجویان بصورت تصادفی به دو گروه ۱۳ نفره تقسیم شدند. به دلیل تمایل دانشجویان به قرار گرفتن در گروه کارگاهی، جهت انتخاب گروهها در حضور دانشجویان قرعه کشی صورت گرفت و گروه کارگاهی انتخاب شد. با توجه به بحث عدالت آموزشی در ابتدا دانشجویان توجیه شده و به آنها گفته شد که مطالب ارائه شده در دو گروه یکسان خواهد بود. در پایان دوره یک آزمون کتبی که در برگیرنده ۱۵ نمره از ۲۰ نمره بود از کلیه دانشجویان گرفته شد. این آزمون شامل ۲۰ سوال چهار گزینه‌ای (۱۰ نمره) و ۸ سوال تشریحی (۵ نمره) بود. ۵ نمره باقیمانده، به کار عملی دانشجویان اختصاص داده شد. کار عملی دانشجویان عبارت بود از ارائه یک پروپوزال طرح تحقیقاتی که بایستی تا پایان ترم ارائه می‌نمودند.

نتایج: (پیامدهای اجرا و محصول یا بروندادهای فرایند)

بر اساس نتایج به دست آمده میانگین نمرات کسب شده توسط دانشجویانی که به روش کارگاهی تدریس شدند بر مبنای عدد بیست در آزمون کتبی، عدد ۱۵/۲۸ و دانشجویانی که به روش کلاسی تدریس گردیدند، نمره ۱۴/۶۴ گردید. گرچه میانگین نمرات کسب شده بر اساس روش کارگاهی بیشتر از روش کلاسی گردید، اما بر اساس آزمون آماری t - test تفاوت معناداری در دو گروه مشاهده نگردید. P=۰/۳۸ شاید یکی از عللی که باعث شد اختلاف معنی‌دار نباشد، ذهنیتی بود که دانشجویان پیدا نموده بودند. گروهی که به روش کلاسی تدریس شده بودند با این تصور که روش کارگاهی، روشی کارآمدتر است، برای عقب نیفتادن از گروه دیگر سعی و تلاش بیشتری می‌نمودند. از طرفی گرچه دانشجویان به صورت تصادفی به دو گروه تقسیم شدند اما نابرابر بودن بهره هوشی آنان را نیز نمی‌توان از نظر دور داشت.

در رابطه با آزمون عملی که ارائه پروپوزال بود، با توجه دقیق نبودن ابزار اندازه گیری، آزمون آماری انجام نشد اما به نظر محقق در مجموع کار عملی ارائه شده توسط دانشجویان روش کارگاهی علمی‌تر و کامل‌تر از گروه کلاسی بود.

در پایان دوره نظر دانشجویانی که به روش کارگاهی تدریس شده بودند را جویا شدیم. ۱۰۰٪ دانشجویان روش کارگاهی را ترجیح می‌دهند. دلایل این گروه از دانشجویان عبارت بود از:

۱- مشارکت بیشتر دانشجو (کار عملی)

۲- پیوستگی مطالب

۳- محیط فیزیکی محل برگزاری کارگاه

۴- افزایش زمان مفید و کاهش زمان‌های تلف شده (در روش کلاسی مقداری از زمان تدریس در ابتدا و انتهای کلاس از دست می‌رود اما در روش کارگاهی به جای ۸ مرتبه، ۲ مرتبه این اتفاق می‌افتد.)

با توجه به کمبود فضای آموزشی، ارائه برخی دروس بصورت

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-24]

کارگاهی سبب صرفه جویی در فضای آموزشی می گردد. روش تدریس کارگاهی جهت دروسی مانند روش تحقیق، فناوری اطلاعات، روش تدریس و... که دروسی نظری و عملی تواما می‌باشند، و پیوستگی اطلاعات ارائه شده به دانشجو نقش مهمی در یادگیری خواهد داشت، بسیار مفید واقع خواهد شد.

سطح اثر گذاری (دانشگاه، کشوری، بین المللی)

دانشگاه

انطباق سیاست‌های بالادستی (فرایند تا چه حد کشور را با هدف مرجعیت علمی در منطقه نزدیک می‌کند.)

با استفاده از چنین روشی، مشارکت و درگیری دانشجویان در آموزش و یادگیری بیشتر شده و سبب هدایت دانشجویان به جستجو در منابع علمی و تحقیق و تفحص می‌گردد. قرار گرفتن دانشجویان در مسیر پژوهش می‌تواند ترس متخصصان آینده را از پژوهش کاهش داده و باعث ارتقای توان علمی پژوهشی کشور گردد.

نتیجه‌گیری شامل چالش‌ها و مشکلات اجرائی فرایند

اولین و مهمترین چالش این فرایند بحث عدالت آموزشی است که بین دو گروه اجراء نگردید. زیرا همه دانشجویان انتظار داشتند که در گروه کارگاهی قرار بگیرند زیرا هم وقت کمتری از آنها گرفته می‌شد و هم تازگی یک روش دیگر را تجربه می‌کردند. به همین منظور سعی شد زمان اختصاص داده شده به دو گروه برابر و مطالب ارائه شده نیز مشابه باشد. اگر فرایند در دو دوره مختلف و بدون اطلاع دانشجویان ارائه می‌شد.

تائیدیه‌های مربوطه و ارزشیابی فرایند

فرایند ارزشیابی گردید و نتایج آن در بند ۱۰ (نتایج) آورده شده است.

قابلیت تعمیم و اجراء در سایر مراکز آموزشی

این فرایند قابلیت تعمیم به کلیه مراکز آموزشی را دارد.

استمرار (استمرار اجرای فرآیند در برنامه‌های جاری آموزشی):

با طرح در شورای آموزشی دانشگاه و موافقت آنها می‌توان فرایند مذکور را بصورت مستمر در دانشگاه پیاده نمود.

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-24]